

Sam Knights: COP26-avtalet är ett nytt förräderi mot klimaträttvisan

[Ur [Jacobin magazine](#), 18 november 2021. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Regeringarna i väst har försökt skylla på Kina och Indien för COP26:s misslyckande. Men det var de rika kapitalistiska länderna i Europa och Nordamerika som vägrade gå med på de berättigade kraven från världens fattigaste länder, och lämnade kvar oss på väg mot en katastrof.

När ordförandeklubban föll för sista gången vid COP26 hade den brittiske ministern Alok Sharma tårar i ögonen. ”Jag ber om ursäkt för hur denna process har utvecklats och jag är djupt bedrövad”, sa han.

Sharma gjorde rätt i att be om ursäkt, även om han angav fel skäl till det. Konferensen om klimatförändringar i Glasgow har redan beskrivits som historiens ”mest exklusiva” klimatmöte. Redan innan konferensen började förutsade aktivister att det skulle bli det ”vitaste och mest privilegierade mötet någonsin”, där tusentals människor från det globala syd inte kunde delta.

Tyvärr besannades deras förutsägelser. Tusentals människor strandsattes utan vaccinbevis. Tusentals ytterligare kunde inte komma på grund av stadens höga priser. Till sist deltog fler lobbyister för fossila bränslen på toppmötet än delegater från något enskilt land, och slutresultatet var en tydlig återspeglning av det.

Undantagstillstånd

De länder som är mest utsatta för klimatförändringarna krävde verkliga ambitioner vid mötet. De ville att de rika länderna skulle uppfylla sina brutna löften och gå med på att betala de förluster och skador som äger rum just nu. Deras dokument kallades ”Glasgowpakten för klimatundantagstillstånd”.¹

Efter två veckors hårda förhandlingar lade den brittiska regeringen fram sitt eget dokument, ”Glasgowpakten för klimatet”. Ordet ”undantagstillstånd” var slående frånvarande. Kraven på förluster och skador hade också försvunnit.

Utvecklingsländer är vana vid sådana försvinnanden. Ord försvinner. Aktivister försvinner. Öar försvinner under vatten. Dessa försvinnanden är inte oförklarliga. De är försvinnanden som de rika länderna och deras vänner i industrin utför.

Presidenten för önationen Palau i Stilla havet, Surangel Whipps Jr, verkade vid ett tillfälle tappa tålamodet med processen:

Vi berövas vår framtid. Det finns ingen värdighet i en långsam och smärtsam död. Ni kan lika väl bomba våra öar istället för att utsätta oss för lidande.

2009 lovade de rika länderna att samla ihop en årlig fond på 100 miljarder dollar för att hjälpa

1 [Glasgow Climate Emergency Pact](#).

utsatta länder att anpassa sig till klimatförändringarna. 12 år senare har de fortfarande inte uppfyllt detta löfte. De rika länderna säger nu att utvecklingsländerna måste vänta ytterligare 2 år innan de får de utlovade pengarna, och en stor del av finansieringen ska komma i form av otillräckliga och orättvisa lån. Storbritannien har fortfarande inte betalat det de är skyldiga. På samma sätt har USA betalat mindre än 20% av de pengar de är skyldiga.

Utvecklingsländerna är arga. Utan de utlovade finansieringarna kommer de att få kämpa för att skydda sina folk mot klimatet och det ekologiska sammanbrottet. Världen har förändrats på 12 år och OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) beräknar nu att det 2030 kommer att krävas finansieringar på 6,9 biljoner dollar årligen. Men den lilla och obetydliga summa som utlovades har ändå blivit ett hinder. Det handlar om ett brutet löfte. Än mer handlar det om rättvisa.

Förluster och skador

I Glasgow förenades utvecklingsländerna runt ett tydligt krav på att få fram medel till ”förluster och skador”. Mer än 170 utvecklingsländer som representerade mer än 6 miljarder människor stödde detta krav vid mötet.

Den första uppmaningen att ta itu med förluster och skador kom för över 30 år sedan, när små östater första gången drev på för att skapa mekanismer för kompensering. De ville att världen skulle medge att förstörelsen redan pågick och finansiera hanteringen av klimatförändringarnas konsekvenser. För dem är inte klimatförändringar en teoretisk katastrof som utspelar sig i en okänd framtid. Det är ett verkligt och närvarande hot.

De rika länderna är ansvariga för den stora majoriteten av utsläpp av växthusgaser, men har ända från början varit mot att finansiera förluster och skador. Många fruktar att det ska leda till juridiskt ansvar för historiska utsläpp av växthusgaser och enorma krav på kompensation. Således har USA, Storbritannien och EU upprepade gånger gått mot krav från utvecklingsländer att skapa verktyg för att ge ekonomiskt stöd för förluster och skador.

De utvecklade länderna talade mot en rättvis utfasning av fossila bränslen och försökte förändra reglerna för klimatfinansiering. Ledaren för Climate Action Network, Tasneem Essop, sa att slutöverenskommelsen var ”ett klart förräderi från de rika länderna – USA, EU och Storbritannien – mot utsatta samhällen i fattiga länder”.

Det enda land som har givit några pengar till fonden för förluster och skador är Skottland, som har bidragit med en liten men symbolisk skumma på 2 miljoner pund. Utvecklingsländerna försökte använda detta som en förhandlingspunkt. Offentligt verkade EU till och med att stöda förslagen. Men bakom stängda dörrar tog EU-tjänstemän parti för USA.

För sin del försäkrade den brittiska regeringen att varken det brutna löftet om 100 miljarder dollar eller kravet på ersättning för förluster och skador skulle diskuteras på konferensen. Rika länder gjorde allt de kunde för att döda förslagen, och de vann. I slutändan återstod bara ett löfte om en framtida ”dialog” om förluster och skador.

Oro i söder

Delegaterna från utvecklingsländerna, som representerar den överväldigande majoriteten av världens befolkning, blev rasande. En liten klick mäktiga länder hade ointetgjort alla framsteg för deras viktigaste krav. Delegater turades om att uttrycka sina känslor på konferensen.

Antigua och Barbuda sa att de var ”ytterst besvikna” på bristen på handling om förluster och skador. Fiji sa att de gjorde en kompromiss om förluster och skador ”för de gemensamma handlingarnas skull”. Bhutan sa att det ”inte var vad de förväntade sig”. Bolivia pekade på att de utvecklade länderna upprepade misstag från förr:

Vi vägrar att fångas i koldioxidkolonialism. Utvecklade länder kommer att fortsätta att använda en koldioxidbudget som tillhör utvecklingsländerna och det är inte rättvist.

Då började USA och EU läxa upp utvecklingsländerna för att de uttryckte sitt missnöje. USA:s representant John Kerry sa till konferensen att den inte skulle låta det perfekta bli det godas fiende: ”Om det är en bra förhandling så blir alla obehagliga till mods, och det här var en bra förhandling.” Det är förstås skillnad mellan det som USA är obehagliga till mods om – nämligen att betala sina skulder – och det som exempelvis delegaten från Gabon kände sig obehaglig till mods om, vilket var ”en fråga om liv och död”.

EU-tjänstemän slog an en liknande ton: ”Vi är bara i början av det som behöver göras om förluster och skador”, sa Frans Timmermans, och slog näven i bordet, ”men döda för guds skull inte det här tillfället genom att kräva mer text.” Hur vågar utvecklingsländerna kräva konkreta förslag om förluster och skador, hävdade han envist, i motsats till den meningslösa dialog som de utlovades.

Timmermans följdes av delegaten från Maldiverna, Shauna Aminath, som påminde honom att det ”som verkar balanserat och pragmatiskt för andra parter inte kommer att hjälpa Maldiverna att anpassa sig i tid”. Medan Timmermans talade om framtida generationer, sa Aminath, ”handlar det för oss om överlevnad nu”.

Toppmötets syndabockar

Det är en deprimerande välbekant rutin. I själva verket följer dessa toppmöten ett mycket likartat manuskript. Först kommer en skur av rubrikskapande kungörelser från världens ledare. De flesta är helt meningslösa, men media ger i alla fall mycket beröm till det hela.

Sedan slår de utvecklade länderna och utvecklingsländerna fast sina motstridiga prioriteringar. Pressen ignorerar i allmänhet de sistnämnda. Vanligtvis förekommer sedan stora protester utanför konferensen. En del journalister gör sig omaket att komma dit, men de flesta gör sitt bästa för att förbise dem.

Halvvägs genom konferensen kan en miljardär framträda och lova att ge bort en liten del av de pengar han undviker i skatt. Media kommer att bli mycket upphetsade över det, och de kommer plikttroget att glömma bort protesterna.

Mot slutet av konferensen kommer talen alltid att övergå i kaos, innan de utvecklade länderna oundvikligen lämnar mötet som vinnare, och utvecklingsländerna tvingas ”anta kompromissen”. Slutligen hittar de utvecklade länderna en syndabock. Media rapporterar det de blir tillsagda om,

och alla reser hem lyckliga. Ja, alla som räknas.

Vid COP26 gav de rika länderna Kina och Indien skulden. När förhandlingarna närmade sig slutet lade Indien fram ett nytt ändringsförslag, och försökte ändra orden om ”utfasning” av kol till ”fasa ner” kol. Jag vill klargöra att det var fel att göra det.

Men den skandal som omgav det var också helt påhittad. Indien hade tillkännagivit sin avsikt att göra denna förändring redan dagen innan. Det var inte, som media rapporterade, en fullständig överraskning för alla inblandade.

Storbritannien hade koncentrerat sig på kol under toppmötet – ett bränsle som många utvecklingsländer fortfarande är beroende av. Först ville den brittiska regeringen uppmana alla parter att ”skynda på utfasningen av kol och subventionerna av fossila bränslen”. Indien föreslog att det skulle ändras till ”att alla fossila bränslen ska fasa ut, speciellt av de utvecklade länderna”.

De brittiska regeringstjänstemännen avvisade ändringsförslaget. De ville inte ta med tal om olja och gas, eller om rättvisa. En rättvis utfasning av fossila bränslen skulle ha lagt bördan för utsläppsminskningar på USA och andra rika länder, vilket deras förhandlare ansåg vara oacceptabelt.

Ett trasigt system

Var Indien och Kina det största problemet på konferensen? Några timmar efter att konferensen hade slutat bröt Australien med ett av de viktigaste åtagandena i avtalet, och vägrar att se över sitt mål till 2030. Samtidigt vägrade USA att ansluta sig till en allians av regeringar med planer på att avsluta olje- och gasproduktionen.

Bara några dagar efter klimatmötet förbereder sig Joe Biden nu i själva verket för att hålla en av de största försäljningarna av arrenden för olje- och gasutvinning till havs i USA:s historia. För sin del har Storbritannien planer på ett nytt oljefält i Nordsjön och överväger fortfarande att öppna sin första nya kolgruva på 30 år. Ändå uppmuntras vi fortfarande att skylla på Indien och Kina.

Medieföretag i väst är bara alltför glada över att fortsätta med denna farliga fars. På mötets första dag berättade Rupert Murdochs *Sun* om planen redan på förhand: ”Om COP26 inte lyckas få till stånd förändringar bör Kina, Ryssland och Indien få skulden.” Murdoch har förstås varit en av de mest aktiva klimatförnekarna på flera kontinenter. Den här veckan följde en annan av Murdochs tidningar, *Sunday Times*, den på förhand fastslagna linjen: ”Indien och Kina vattnar ur löften”.

Dagen efter toppmötet höll Boris Johnson en presskonferens i Downing Street. Journalisterna frågade flera gånger Johnson om det ögonblick då ”fasa ut” ändrades till ”fasa ner”. En frågade till och med: ”Tycker du att Kina och Indien har svikit de länder i världen som är mest utsatta för klimatförändringarna?” Men ingen nämnde vilka krav dessa länder verkligen hade ställt, eller att regeringar som Johnsons hade vägrat gå med på dem. Det nämndes inget om förluster och skador och inget om klimatfinansiering, och ingen verkade bry sig om konferensens verkliga misslyckanden.

Men vad spelar allt detta för roll? Vi är fortfarande på väg mot ett katastrofalt sammanbrott för klimatet. De löften som avgavs i Glasgow för de närmaste tio åren utgör mindre än 25% av det som krävs. Istället för 1,5 grader pekar det fram mot katastrofala 2,4 graders upphettning. Bara en

femtedel av IPCC:s vetenskapliga experter förväntar sig att världen kommer att uppfylla Parisöverenskommelsen. Bara 4% tror att 1,5 grader fortfarande är möjligt.

Om det har kommit något ur denna konferens som skulle kunna fylla oss med hopp, så är det de hundratusentals människor som demonstrerade på Glasgows gator. Fackföreningsmedlemmar gick hand i hand med ursprungsledare och klimataktivister gick jämte konferensdeltagare.

För att undvika en katastrof måste vi bygga ett alternativ till den globala kapitalismens trasiga system. Som Ta’Kaiya Blaney, en 12-åring från Sliammon First Nation sa: ”COP26 är en show, en illusion som har skapats för att rädda de kapitalistiska ekonomierna. Jag kom inte hit för att fixa dagordningen. Jag kom hit för att störa den.”